

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه زهرا ئیه (سلام الله علیها) شهرستان نجف آباد

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

راه وصول به سعادت از منظر قرآن

استاد راهنما

سرکار خانم شهیدی

استاد داور

جناب آقای محسن برقی کار

پژوهشگر

محدثه لطفی نجف آبادی

شهریور ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه زهرائیه (سلام الله عليها) شهرستان نجف آباد

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

راه وصول به سعادت از منظر قرآن

استاد راهنما

سرکار خانم شهیدی

استاد داور

جناب آقای محسن برقی کار

پژوهشگر

محدثه لطفی نجف آبادی

شهریور ۱۳۹۴

تحمید

با حمد و سپاس بر نعمات بیکران حضرت رب العالمین.

همو که با خلق بشر به احسن الخالقیت خود آفرین گفت و با نزول کامل ترین کتاب خویش راه سعادت را نمایاند.

و با درود بی پایان به برگزیده انسان ها حضرت محمدبن عبدالله صل الله علیه و آله و سلم و صلوات و سلام به پیشگاه انوار تابناک هدایت، ائمه معصومین علیهم السلام.

تقدیم

تقدیم به پدر امت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که موثق ترین راه رسیدن به سعادت است و تقدیم به تمامی عالمانی که در پی فراهم نمودن راه هموار سعادت در جامعه مهدوی باجان و دل می کوشند.

تقدیر و تشکر

با تشکر از پدر و مادر مهربان و همسر فداکار و فرزندان عزیزم که امید به سعادت ایشان، مرا در ارائه این اثر یاری نمود. همچنین از استاد محترم سرکار خانم شهیدی که در به ثمر رساندن این تحقیق نهایت تلاششان را نموده اند.

در پایان از اساتید محترم معاونت پژوهش حوزه علمیه زهرائیه که دلسوزانه با بنده همکاری نمودند، تشکر می شود.

چکیده

انسان دارای دو بعد مادی و معنوی است و به همین سبب همیشه در پی آسایش و سعادت دنیا و آخرت است، هرچند در دست یابی به چنین نقشه راهی کامیاب نبوده است. قرآن، انسان را از جنبه جسم و جان و از جهت معنوی و مادی مورد توجه قرار داده است و بهترین راه های وصول به سعادت را معرفی نموده است؛ زیرا این کتاب آسمانی به دست خالق انسان طراحی شده که از تمام نیازهای مادی و معنوی انسان آگاه است، پس ضرورت دارد که انسان به راهکارهایی مراجعه کند که خالق او برایش نازل فرموده است. راهکارهایی که بدون وجود آنها در پیمودن این راه به مشکل برخورد می شود. در همین راستا باید راه رسیدن به سعادت از نگاه قرآن بررسی شود. قرآن دستوراتی به انسان ها می دهد، امرو نهی هایی که عمل به آن ها بر انسان واجب است، چه در بعد اعتقادی و چه در بعد رفتاری. در کنار این دستورات تشویق می نماید که عمل به آن ها شما را به رستگاری می رساند و نتیجه این رستگاری بهشت و تقرب به خداوند و رضایت خداوند است. پس انسان ها باید در تمام ابعاد مادی و معنوی خود را پرورش دهند. اگر از نظر اعتقادی ایمان به خدا و پیامبر دارد، ایمان به معاد دارد، حق محور است پس باید در ترک گناه و خیانت و بخل و حسد تلاش نماید و در انجام جهاد و هجرت و تقوا و تزکیه نفس کوشا باشد. اعتقاد همراه با عمل انسان را سعادتمند دنیا و آخرت می نماید. این درست مصداق همان آیه قرآن است که الذین آمنوا و عملوا الصالحات، بنابراین نقشه راه حقیقی و الهی برای سعادتمندی انسان همان توأم شدن راه های اعتقادی و رفتاری است که در قرآن به آن اشاره شده است.

کلیدواژه: وصول، سعادت، رستگاری، فلاح، فوز، منظر، قرآن

در اجتماع چیزی به عنوان ضرر فردی وجود ندارد، و هر زیان فردی امکان این را دارد که به صورت یک زیان اجتماعی درآید، و به همین دلیل منطق و عقل به افراد اجتماع اجازه می‌دهد که در پاک نگه داشتن محیط زیست خود از هر گونه تلاش و کوششی خود داری نکنند.

اتفاقاً در بعضی از احادیث به این موضوع اشاره شده است. از پیغمبر اکرم صل الله علیه و آله و سلم چنین نقل شده که فرمود: «یک فرد گنهکار، در میان مردم همانند کسی است که با جمعی سوار کشتی شود، و به هنگامی که در وسط دریا قرار گیرد تبری برداشته و به سوراخ کردن موضعی که در آن نشسته است بپردازد، و هر گاه به او اعتراض کنند، در جواب بگوید من در سهم خود تصرف می‌کنم! اگر دیگران او را از این عمل خطرناک باز ندارند، طولی نمی‌کشد که آب دریا به داخل کشتی نفوذ کرده و یکباره همگی در دریا غرق می‌شوند.» پیامبر صل الله علیه و آله و سلم با این مثال جالب منطقی بودن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر را مجسم ساخته، و حق نظارت فرد بر اجتماع را یک حق طبیعی که ناشی از پیوند سرنوشت هاست، می‌داند. (همان، صص ۳۷-۳۸)

۱۶- همکاری اجتماعی و مرزبانی

خداوند در قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ» (سوره آل عمران (۳) آیه ۲۰۰) ای کسانی که ایمان آورده‌اید (در برابر مشکلات و هوسها) استقامت کنید و در برابر دشمنان (نیز) استقامت به خرج دهید و از مرزهای خود، مراقبت به عمل آورید و از خدا بهره‌ییزید شاید رستگار شوید.»

این آیه آخرین آیه سوره آل عمران، و محتوی یک برنامه جامع چهار ماده‌ای برای عموم مسلمانان است، و به همین جهت با خطاب «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا» آغاز شده است.

یکی از این ماده ها جمله رابطوا می باشد، که از ماده رباط گرفته شده، و آن در اصل به معنی بستن چیزی در مکانی است (مانند بستن اسب در یک محل) و به همین جهت به کاروانسرا رباط می گویند و ربط قلب به معنی آرامش دل و سکون خاطر است، گویا به محلی بسته شده است و مرابطه به معنی مراقبت از مرزها آمده است، زیرا سربازان و مرکبها و وسائل جنگی را در آن محل نگهداری می کنند. (ناصر، مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، همان، ج ۳، ص ۲۳۴)

این جمله به مسلمانان دستور آماده باش در برابر دشمن و مراقبت دائم از مرزها و سرحدات کشورهای اسلامی می دهد، تا هرگز گرفتار حملات غافلگیرانه دشمن نشوند، و نیز به آنها دستور آماده باش و مراقبت همیشگی در برابر حملات شیطان و هوس های سرکش می دهد، تا غافلگیر نگردند، و لذا در بعضی از روایات از علی علیه السلام این جمله، به مواظبت و انتظار نمازها یکی بعد از دیگری تفسیر شده است، زیرا کسی که با این عبادت مستمر و پی در پی دل و جان خود را بیدار می دارد، همچون سربازی است که در برابر دشمن حالت آماده باش به خود گرفته است.

خلاصه اینکه مرابطه معنی وسیعی دارد که هر گونه آمادگی برای دفاع از خود و جامعه اسلامی را شامل می شود. در فقه اسلامی نیز در باب جهاد بحثی تحت عنوان مرابطه یعنی آمادگی برای حفظ مرزها در برابر هجوم احتمالی دشمن دیده می شود که احکام خاصی برای آن بیان شده است. (همان)

نتیجه گیری

سعادت، بلندترین قله کمال است. زیرا خداوند هستی را برای بشر آفریده و بشر را برای عبادت و عبادت را برای رسیدن به تقوا و تقوا را برای رسیدن به فلاح و رستگاری. پاداش اهل تقوا که به غیب ایمان دارند و اهل نماز و انفاق و یقین به آخرت هستند، رستگاری و فلاح است.

قرآن همواره با نگاهی وسیع همه تعالیم خود را در راستای رسیدن به سعادت حقیقی که رضا و قرب الهی است، ترسیم کرده و رهپویان سعادت با رعایت این تعالیم با عنایت به ظرفیت و استعداد ذاتی خود بدین هدف والا دست می یابند. از این رو برای رسیدن به سعادت حقیقی راه هایی اعتقادی و رفتاری در قرآن عنوان شده است:

قرآن به کسانی می گوید رستگار که در بعد اعتقادی، به خدا و پیامبر و قرآن و معاد و غیب ایمان بیاورند، حق محور باشند و تمامی رفتار خویش را با میزان حق که انبیا و اولیای الهی هستند بسنجند، از شرک و بدعت در دین بپرهیزند و در راه دین، تمام مشکلات را با جان و دل بپذیرند و استقامت داشته باشند و...

همچنین در بعد رفتاری فرمان می دهد که خدا را در تمام امور یاد کنید، تقوا داشته باشید، امر به معروف و نهی از منکر کنید، پیامبر را تعظیم کنید، او را یاری کنید، که همان وفاداری به پیغمبر است، با مال و جان جهاد کنید، به اقوام برسید، حق اقوام را ادا کنید، به مساکین کمک کنید، اهل صداقت و توسل باشید، اهل زکات و تزکیه نفس بوده، به شرکت در نماز جمعه اهتمام ورزید و...

برای رسیدن به فلاح، هم باید گناهان را ترک کرد و هم طاعات را انجام داد. از این رو تمامی کارهای خیر چه آنها که در قرآن به عنوان مسیر مستقیم سعادت مطرح شده و چه آنها که تنها به امر و نهی آن اکتفا گردیده است، همه اینها زمینه و وسیله سعادتند. برای فلاح و رستگاری، خشوع در نماز، اعراض از لغو، پرداخت زکات، پاکدامنی، عفت، امانتداری، وفای به عهد و دوام و پایداری در نماز، لازم است. برای رسیدن به یک زندگی سعادتمند باید تمامی دستورات قرآن با ضمیمه روایات را در اعتقادات و رفتار خود پیاده نماییم که امید است از این جهت به سعادت اخروی خویش نایل آییم.

یک پیشنهاد

آنچه در این تحقیق به آن پرداخته شد، شرح مختصری از راه های وصول به سعادت بود که قرآن معرفی کرده است. با توجه به گنجایش محدود و مطالب فراوان از تفحص دقیق و عمیق در هر مورد آن پرهیز شد، اما اهمیت موضوع ایجاب می کند که هر کدام از این موارد به صورت یک

پژوهش جداگانه مورد تحقیق قرار گیرد. امید است که پژوهشگران دلسوز آینده در صدد این امر الهی برآمده و با تحقیقات گسترده و جمع آوری آن به صورت یک مجموعه عظیم، راه اصلی سعادت را به جامعه اسلامی معرفی نمایند و ان شاءالله با پیمودن این مسیر به سعادت اخروی که همان قرب الهی است نایل آییم.

فهرست منابع

***قرآن کریم**

***نهج البلاغه**

***صحیفه سجادیه**

منابع فارسی

۱. حسینی شاه عبدالعظیمی، حسین بن احمد، **تفسیر اثنا عشری**، ج ۸، چاپ اول، تهران، انتشارات میقات، ۱۳۶۳ ش.

۲. حسینی همدانی، سید محمد حسین، **انوار درخشان**، ج ۵، چاپ اول، تهران، کتابفروشی لطفی، ۱۴۰۴ ق.

۳. کلینی، محمد بن یعقوب، **اصول کافی**، ترجمه مصطفوی، حاج سید جواد، جلد های ۳، چاپ اول، تهران، کتاب فروشی علمیه اسلامی، بی تا

۴. _____، _____، **تحفه الاولیاء**، ترجمه اردکانی، محمدعلی، ج ۳، قم، موسسه علمی فرهنگی

دارالحديث، ۱۳۸۸

۵. مجلسی، محمد باقر، **بحار الانوار**، ج ۷ و ۶، چاپ دوم، بیروت، دار إحياء التراث العربی،

۱۴۰۳ق

۶. محمدی ری شهری، محمد، **میزان الحکمه**، ترجمه شیخی، حمیدرضا، تصحیح حچیمی،

علی، ج ۳، چاپ نهم، قم، موسسه علمی فرهنگی دارالحديث، ۱۳۸۶

۷. مطهری، مرتضی، **انسان کامل**، تهران، انتشارات دفتر مرکزی جهاد سازندگی، بی تا

۸. مکارم شیرازی، ناصر، **تفسیر نمونه**، ج ۱ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۱۴ و ۲۷، چاپ اول، تهران، دار

الکتب الإسلامیة، ۱۳۷۴ش

منابع عربی

۹. کلینی، محمد بن یعقوب، **الکافی**، ج ۱ و ۸، چاپ دوم، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۲ش

نرم افزار و کتب الکترونیکی

۱۰. جامع التفاسیر

۱۱. جامع الاحادیث

۱۲. گنجینه روایات نور

۱۳. مجموعه آثار قرائتی

۱۴. مجموعه آثار ثقه الاسلام کلینی

۱۵. مجموعه آثار مکارم شیرازی